

UTSZÉLI JOGESETEK.

Hitelezők, ha találkoznak.

A. és *B.* a törvényszékről lejövet találkoznak. *A.* textil-nagykereskedő, *B.* óragyáros. *A.* szomorúképű. *B.* vígarcú. Régi barátok.

A. Na nézd! Te itt?

B. Képzeld csak barátom, volt egy kis ügyem a felebbviteli büntetőtörvényszéken. Eladtam egy órakereskedőnek 100 db. ébresztő órát, de miután tudtam, hogy a vevő nem jó a pénzre, kikötöttem, hogy a leszállítás ellenében vevőváltókat fog adni. Ezáltal akartam elérni, hogy ne csak ő legyen adósom, hanem a vevői is. Nézd, mindjárt meg is mutatom neked a megrendelőjegy egy példányát. Látod: *fizetendő át vétel ellenében vevőváltókkal.* Az órákat leszállítottam, vevőm azonban a vevőváltókat nemcsak a szállítás ellenében nem adta, hanem folytonos sürgetéseim és ígéretei ellenére utóbb sem, sehogyan sem. Fizetni meg épenséggel nem fizetett; hiszen ha nem adja azt, amire köteles, minek adja azt, amire nem köteles? Amikor türelmemet vesztettem, feljelentettem hitelezési csalás miatt. Most volt épen a tárgyalás.

„Tekintetes kir. Törvényszék!” érvelt az ügyvédem „Az I. bíróság vádlottat felmentette azzal az indokolással, hogy eljárásában a ravasz fondorlat ismérvei nem voltak felfedezhetők. Ez az álláspont azonban nem áll még, mert ha a vevő a megrendelőjegyben arra kötelezi magát, hogy vevőváltót ad és ezzel veszi rá az eladót a hitelezésre, a vevőváltókat azonban nem adja, ez már magában véve is fondorlatos eljárás, mert hiszen nagy különbség, hogy pénzt ígérek-e, avagy vevőváltót. Ha fizetést ígérek, a magam pénzét ígérem, ennek pedig szabad nem lennie, de ha más váltóját ígérem, akkor tudnom kell, hogy van-e ilyen váltóm, vagy nincs. Ha nincs, nem szabad ígérnem, ha van, ki kell adnom. Sértett nem kívánt a gyanúsítottnak hitelezni, hanem azon ígéretére adott csak, hogy más obligóját szállítja. Ez befolyásolta sértettet, ezzel vette rá a hitelezésre. Azt mondja a t. I. bíróság, hogy az ezen ígérettel való rábírási a hitelezésnek nem fondorlattal való kieszközlése. De vajjon, kérdem én, meséket találjon-e ki a megrendelő? Nem, erre szükség nincs. Ha a kereskedő megrendelőjegyben kötelezi magát vevőváltók adására, ilyenjei azonban nincsennek: a ravasz fondorlattal való hitelezésre bírás fennáll, ha csak nem tudja okát adni annak, és természetesen bizonyítani; mi okból nem tudja a vevőváltókat szolgáltatni. Miután pedig ilyen exkulpáció a vevő részéről nem történt, kérem a bűnösség megállapítását, mert ez elégtí ki a törvényt, ez elégtí ki a közmorált.”

A. Tudod kérlek, hogy ezt a fiskálisod nagyon szépen mondta és én súlyosan el is ítéltém volna az órakereskedő ipsét. Elítéltem volna a károd megtérítésén felül még legalább 1000 P pénzbüntetésre is, de nem, ahogy most csinálják: az állam javára, amelyik nem károsodott ezzel, hanem a Te javadra, akinek bajod volt az ügyvel.

B. Ez ugyan szép tőled, de a bíróságnak bizony más volt az álláspontja. Felmentette az órakereskedőt azzal, hogy nem lát fennforogni semmiféle bűncselekményt. „Igaz, hogy vádlott vevőváltók ígéretével bírta hitelezésre sértettet — hangzott az indokolás, — de a hitelezési csalás ismérvei nem forognak fenn, mert vádlott eljárásában nem volt ravasz fondorlat.“ Hogy mik azok az ismérvek, amelyek itt nem forognak fenn, nem tudom, de az a nézetem, hogy itt vagy a törvényben van a hiba, vagy az alkalmazásában, mert én az én laikus eszemmel úgy gondoltam, elég, ha egy kereskedő megrendelő jegyen kötelezi magát vevőváltó adására. Olyan ez, mintha áruszállítást vállalna, amelyre a vételárat már felvette. Az, aki valamit elad, ha áruja nincs és körülményeinél fogva nem is gondolhatta, hogy lesz és nem szállít, csalást követ el, mint azt már többször olvastam... Hogy miért nem forogna ez itt is fenn, nem tudom megérteni. Ezentúl hát rá fogom iratni a megrendelő jegyre azt is, hogy megrendelő közli, hogy vevőváltói már odahaza meg is vannak és pedig egy sárgás-zöld tárcában, a szekrénybe bezárva és ezeket csak azért nem tudja átadni, mert a felesége hazautazott a szüleikhez, aki pedig vagy minden kulcsot itt hagy feledékenységből, vagy mindent elvisz szórakozottságból. Szóval holmi naív hazugságokat is beiratok majd a megrendelőjegybe, hogy az ügynevezett „ismérvekben“ ne legyen hiány.

A. Az eset szomorú, de hát az ember mindig tanul.

B. Persze-persze, de ez a tanulás kicsit sokba került nekem. A gimnáziumban sokkal többet tanulhattam volna és sokkal olcsóbban. Bár tettem volna, most ügyvéd volnék. Te, hogy azoknak hogy megy! Csak úgy dül be hozzájuk mindenfelül a sok pénz. Tudod, ez a rengeteg ügy, baj, amíg ezek eljutnak odáig — már t. i. hozzájuk, — ez náluk mind pénzzé válik, mint az orvosoknál a sok betegség.

A. Azt hiszed? én nem így tudom. Mondd őszintén, fizetsz Te az ügyvédednek? Na látod! A többi is csak így van velük. Egyébként nekem is volt egy ügyem, de én nem a büntetőben jártam, hanem a váltóban, és — megsúgom Neked, — én is tanultam. Hát kérlek az ügy, volt, hogy egy Sugaras Tamás nevű vevőm akart vásárolni nálam. A multakon okulva, megmondtam neki egyenesen, hogy őt nem találom jónak a rendelésre, de ha a papája, az öreg Schwarz Jakab is aláírja a váltót, elküldöm az árut. Aláírták, meg-

kapták az árut, nem fizettek, pereltem. Sugaras nem védekezik. Miért védekeznek? Védekezni csak támadás ellen kell. Dehát támadás az, ha valaki Sugarastól pénzt kér? A támadónak talán támadás, de Sugarasnak nem. Nincs olyan támadás, amelyikre ő fizetne. De bezzeg védekezett az öreg Schwarz! Te a te ügyvéded mondókáját citáltad, én az övét fogom:

„Felperes keresetével elutasítandó, mert a váltó Sugaras Tamásra van intézvényezve, aki azt elfogadói minőségben alá is írta. Schwarz Jakab is aláírta ugyan a váltót az elfogadó névaláírása alatt, de nem írta oda sem azt, hogy mint kezes, sem azt, hogy mind az elfogadó együttkötelezettje és illetve, hogy milyen minőségben írta alá, miértis aláírásából váltókötelem nem származott. Mert hivatkozom a Polgárjogi Határozatok Tárának . . . “

Tudod én nyugodt ember vagyok, de ezt már nem tudtam szó nélkül megállni és az öreghez fordultam: „Mondja kedves Schwarz bácsi — kérdeztem tőle, — az ügyvéd úr nem tudja, miért is írta alá a váltót tulajdonképen? Talán autogramgyűjteményemet akarta kétségtelenül értékes aláírásával kiegészíteni, vagy dinasztikus háziszokásból ellenjegyezte a fia aláírását? Amikor bejött az üzletembe, nem megmondtam, hogy csak úgy adok a fiának, ha érte Maga is aláír?

Schwarz bácsi nem felelt, csak rejtélyesen mozgatta a fejét, amiből ugyan nem lehetett megállapítani, hogy igennel válaszol-e vagy nemmel. Helyette azonban folytatta az ügyvédje, mintha misem történt volna:

„Mert hivatkozom a Polgári jogi határozatok Tárába felvett 595. sz. elvi határozatra, amely (gyorsírással jegyeztem pro memoria) világosan kimondja „Bár a tanuk vallották, hogy a váltó aláírásakor mindkét alperesnek megmagyaráztatott, hogy a váltót, mint elfogadók együttesen írják alá, a kir. törvényszék felperes álláspontját még sem fogadhatta el, mert valamely váltóaláíró váltójogi helyzete mindig csak a váltó felismerhető belső tartalma szerint bírálható el, magából a váltóból pedig ezen alperesnek elfogadói, vagy együtt aláírói minősége sem az aláírás váltói helyzetéből, sem a váltónyilatkozat tartalmából meg nem állapítható... A váltótörvény nem tartalmaz ugyan kötelező szabályt a tekintetben, hogy a váltót egyedül és kizárólag a váltószövegben intézvényezettként megjelölt személy fogadhatja csak el és így nincs kizárva, hogy intézvényezettként meg nem jelölt harmadik személy is váltóelfogadóként szerepelhessen, illetve, hogy a váltóra vezetett névaláírás elfogadói váltónyilatkozatnak tekintessék, de ily esetben *magából a váltóból kell kétségtelenül kitűnnie az elfogadásra irányuló akaratnyilvánításnak* és a váltón szereplő harmadik személy együttkötelezettnek is csak ilyen esetben tekinthető“. Továbbá hivatko-

zom az 596. sz. alatti elvihatározatra, amely szerint „Nem ke-
 letkezik váltókötelezettség abból, ha valaki a nevét a váltó
 előlapjára írja, amennyiben az aláírás sem kibocsájtói, sem
 kezesi, sem együttkötelezetti aláírásnak nem tekinthető.“
 Minthogy tehát a váltó ügyfelemre nincs intézvényszerve, alá-
 írása mellett pedig nem szerepel a „mint az elfogadó együtt-
 kötelezettje,“ vagy „mint az elfogadó kezesé“ kitétel, ennél-
 fogva a kereset vele szemben minden további bizonyítás mel-
 lőzésével elutasítandó.

Mit mondjam tovább? A bíróság elutasított, figyelem-
 mel a hivatkozott határozatokra. Én azonban sehogy sem
 akarom megérteni, hogy ha egyszer valaki váltóra az adott
 előzmények mellett aláírja a nevét, ne feleljen, amikor az
 aláírását másra magyarázni, mint hogy a váltó egyedüli
 adósának, az elfogadónak kíván együttkötelezettje lenni, nem
 lehet. Gondolom, hogy vannak a váltónak formalitásai, de
 hogy a formalitások miatt feláldozzuk a lényegét, azt a leg-
 fontosabb szabályt, hogy aki kötelezettséget vállalt, annak
 felelnie kell, erről semmiféle Határozatok Tárába felvett dön-
 tés nem fog meggyőzni. Gondold csak el, hová vezetne az
 az álláspont, amely tolerálná az adott szó...

B. Hogy a Te esetekben hova, megmondom: Az öreg
 Schwarcz bácsi jót nevet a markába, mert most már tudja,
 hogy nemcsak, hogy nem kell fizetnie, de még igaza is van
 neki.

A. Mi az, hogy igaza! „Nemcsak a jog és igazság szól
 mellettünk — mondta Sugaras, amikor a tárgyalóteremből
 kivonultunk — hanem a hazafiúi szempont is. Mert ha magyar
 hitelezőimnek nem fizetek, csak nem juttatom velük szemben
 előnyhöz a külföldi textilgyárat!“ Láthatod, hogy itt valami
 nincs rendben. Általában azt észlelem, hogy a gyakorlat
 irányzata nem kedvez a hitelezőnek. Eddig az volt az elv:
 in dubio pro reo, most már dubium nélkül is ez a szabály.
 Azonban hagyjuk ezt a témát, ezzel úgy sem segítünk ma-
 gunkon. Mondd meg inkább azt, hogy amikor a törvényszék
 lépcsőházában lefeléjövét találkoztunk, miért volt az arcod
 olyan derült, mintha nem is Te vesztetted volna el a pert,
 hanem mintha Te nyerted volna, sőt mintha adósod fizetett
 is volna?

B. Megsúgom. Arra gondoltam, hogy azért mégis csak
 van igazság a földön. Vagyok én adós is, és kerülök én még
 szembe hitelezőimmal. Nem lesz örömük belőle!

A. (lelkessülten): Igazad lesz! (még lelkesültebben):
 Igazunk lesz!

— Igazuk lesz!

Dr. Balla Ignác.